

Avokuntoutusverkosto yhdistää kuntoutuksen ammattilaiset

Kuntoutuksen uudistusten ja kuntoutusajattelun muutoksen myötä avomuotoisen, lähellä kuntoutujan omaa elinympäristöä tapahtuvan kuntoutuksen merkitys ja vaikutukset tunnistetaan entistä paremmin. Työkäisten ja ikääntyneiden avo- ja ryhmämuotoista kuntoutusta järjestävät ja kehittävät ammattilaiset muodostavat eri sektoreilla työskentelevän, monipuolisen osaajien joukon.

Vuodesta 2014 toimineen Avokuntoutusverkoston tarkoituksena on vahvistaa ammattilaisten verkostoitumista ja avokuntoutustoiminnan kehittämistä yli sektorirajojen. Verkoston jäsenten oman työn kehittämistarpeet muodostavat pohjan toiminnalle. Keskiössä on hyvien käytäntöjen jakaminen ja niiden eteenpäin rakentaminen. Avo- ja ryhmämuotoiseen kuntoutukseen kytkeytyy laajoja mahdollisuuksia: Kuntoutuspalveluja voidaan esimerkiksi kehittää yhdessä kuntoutujien kanssa ja kuntoutumista tukea vertaistuen avulla. Samalla mahdollisuudet kuitenkin haastavat uudenlaiseen ajatteluun ja toimintatapoihin. Yhteiselle keskustelulle on nähty merkittävä tarve, sillä vaikka avomuotoista kuntoutusta järjestävät ammattilaiset toimivat erilaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä, kehittämistarpeet ovat yhteneviä.

Avoin ja vapaamuotoinen verkosto muodostuu tällä hetkellä 113:sta eri puolella Suomea toimivasta kuntoutuksen ammattilaisesta ja asiantuntijasta. Mukana on toimijoita esimerkiksi kunnista, järjestöistä, säätiöistä, yrityksistä, oppilaitoksista, Kelasta ja STEAsta. Vuosina 2017–2018 Avokuntoutusverkostoa koordinoi Sydänliiton, Luustoliiton, Mielen terveyden keskusliiton, Polioliiton ja Neuroliiton muodostama yhteistyöryhmä. Luustoliitto

avo?kuntoutus

ylläpitää verkoston sähköpostilistaa, verkkosivustoa ja hiljattain avattua Facebook-keskusteluryhmää.

Luustoliitto on järjestänyt STEA:n tuella ja avokuntoutusverkoston kanssa yhteistyössä kahdesti ammattilaisten seminaari- ja verkostoitumispäivän, Avokuntoutusfoorumin. Foorumit ovat koonneet yhteen yli 300 ammattilaista ajankohtaisten teemojen ympärille. Vuonna 2016 Avokuntoutusfoorumin teemoja olivat muun muassa kokemusasiantuntijat kuntoutuspalveluiden kehittäjinä, ikääntyneiden omien kuntoutustavoitteiden laatimisen erityispiirteet sekä etäkuntoutuksen mahdollisuudet.

Kaikille avoimia Avokuntoutusverkoston tapaamisia järjestetään ajankohtaisten tarpeiden ja teemojen mukaan noin kerran vuodessa. Kevään 2017 verkostotapaamisessa kuntoutuksen arvioinnista oli alustamassa erikoistutkija ja voimavarasuunnittelija Mila Gustavsson-Lilius Kuntoutussäätiöstä. Ryhmätyömenetelmien avulla käytiin vilkasta keskustelua erilaisista arviointikohteista avomuotoisessa kuntoutuksessa sekä käytössä olevien arviointimenetelmien soveltuvuudesta kuntoutuksen vaikutusten osoittamiseen. Yhdessä määritellyt kehittämistarpeet sisälsivät kattavasti asioita yksilöllisen tavoitteen laatimisen keinoista aina kuntoutuksen laajempien ja pitkäaikaisempien vaikutusten todentamiseen saakka.

Avokuntoutusverkoston tapaamisiin osallistuneiden kuntoutuksen ammattilaisten mukaan verkostolla on selkeä rooli myös

jatkossa oman työn ammatillisena tukena, vuoropuhelun mahdollistajana käytännön työn, tutkimuksen ja kuntoutuspalveluiden rahoittajan välillä sekä kuntoutuksen kehittämisessä. Verkostossa voi jakaa hyviä käytäntöjä, saada vahvistusta tekemälleen työlle ja oppia uutta. Yhdessä olemme enemmän!

Avokuntoutusverkoston sähköpostilistalle pääset liittymään osoitteessa: www.luustoliitto.fi/avokuntoutus/avokuntoutusverkosto

Avokuntoutusverkoston keskusteluryhmä löytyy Facebookista hakusanalla 'Avokuntoutusverkosto'.

Tervetuloa mukaan verkostoon!

Vuokko Mäkitalo
omahoidon suunnittelija
Suomen Luustoliitto ry
vuokko.makitalo@luustoliitto.fi

Kuntoutuksen koulutus sai kansainvälistä tunnustusta

Metropolia ammattikorkeakoulun kuntoutuksen ylempi amk -tutkinto-ohjelma osallistui kansainväliseen auditointiin yhtenä näyttökohteena. Auditoinnin toteutti Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 8.–10.1.2016. Auditointi kohdistui laadunhallintaan ja sisälsi kirjallisen itsearvioinnin ja tutkinto-ohjelman toteutuksen dokumentaation toimitamisen sekä henkilöstön, opiskelijoiden ja tutkinto-ohjelmasta valmistuneiden asiantuntijoiden haastattelun. Kansainvälisen auditointiryhmän arviot on julkaistu verkossa: <https://karvi.fi/publication/audit-of-metropolia-university-of-applied-sciences-2017>. Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma ylsi auditoinnissa korkeimmalle eli edistyneelle tasolle.

Auditointiryhmä tunnisti kuntoutuksen tutkinto-ohjelman avainvahvuuksiksi kolme keskeistä asiaa, jotka ovat yhteiskehittely, merkityksellinen yhteys työelämään sekä tutkimus- ja kehittämistyön vahva rooli koulutuksessa. Tutkinto-ohjelma on onnistunut mahdollistamaan opettajien, opiskelijoiden, alumnien, työelämän edustajista muodostetun ohjausryhmän sekä erilaisten verkostojen ja sidosryhmien aktiivisen osallistumisen ja sitoutumisen tutkinnon suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma perustuu työelämästä nouseviin tarpeisiin ja on kiinteästi nivottu työelämän kontekstiin. Auditointiryhmän arvion mukaan moniammatillisuus ja oppimisympäristöt on integroitu taitavasti työelämän

ympäristöihin. Lisäksi arviointiryhmä havaitsi, miten hyvin tutkinto-ohjelma tunnisti vaihtuksensa kuntoutuksen kehittämiseen ja opiskelijoiden urakehitykseen.

Kuntoutuksen työelämä – opiskelijoiden työtoiminta – on koulutuksen ensisijainen oppimisympäristö. Näiden ympäristöjen arviointi ja kehittäminen toteutuvat yhteiskehittelyn kautta. Lähes kaikki opiskelijoiden oppimistehtävät sekä tutkimuksellinen kehittämistyö (opinnäytetyö) on suunniteltu toteutettaviksi työelämässä ja sitä hyödyttäen. Auditointiryhmän palautteen mukaan tutkinto-ohjelman tulisi jo opiskelijoiden rekrytointivaiheessa tiedottaa siitä, kuinka tiiviisti koulutus sitouttaa työyhteisön mukaan osaamisen vahvistamiseen oppimistehtävien kautta. Opiskelijat kuvasivat, että innovatiivisten käytäntöjen ja yhteiskehittelyn vieminen työelämään ei ole aina helppoa, vaikka opiskelijat pitävät yhteiskehittelystä erittäin paljon. Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma pohtii ja suunnittelee parhaillaan, miten myös kuntoutujat saataisiin mukaan yhteistoimintaan entistä aktiivisemmin.

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma on onnistunut toteuttamaan useita kansallisia ja kansainvälisiä, ulkopuolista rahoitusta saaneita hankkeita koulutuksen yhteydessä. Tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia on implementoitu opetukseen ja kuntoutuksen käytäntöihin ja niistä on tehty julkaisuja. Auditointiryhmä korosti erityisen hyvänä käytäntönä julkai-

suja, jotka on kirjoitettu opiskelijoiden kanssa yhdessä.

Auditointiryhmä nimesi myös muita tutkinto-ohjelman hyviä käytäntöjä. Näitä ovat opiskelijoiden tekemä oppimisprosessinsa itsearviointi, jossa he refleктоivat osaamista-voitteiden saavuttamista. Itsearviointi mahdollistaa vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamisen, jolloin yksilöllistä oppimissuunnitelmaa voidaan tarkentaa jatkuvasti. Toinen arviointiin liittyvä hyvä käytäntö on arvioinnin ja palautteen välinen vastavuoroisuus, jossa opiskelijat voivat lukea sähköiseltä alustalta toistensa oppimistehtäviä ja tutoropettajien antamia sanallisia arvioita ja palautteita. Opiskelijoiden haastattelun mukaan tämä käytäntö edistää yhteistä oppimista. Moniammatillisessa ryhmässä on onnistuttu luomaan avoin ja toisia kannustava ilmapiiri jakamisen avulla. Yhdessä opiskelijoiden ja ohjausryhmän kanssa laadittujen oppimistehtävien ja kehittämistyön arviointikriteereiden todettiin olevan selkeät ja vastaavan työelämässä tarvittavaa osaamista. Osaamisen vahvistumisen arviointi on luonteeltaan jatkuvaa ja kehittävää.

Poikkeuksellisen hyvänä käytäntönä auditointiryhmä piti sitä, että opettajat keskustelivat opiskelijoiden kanssa edellisen ryhmän antamasta palautteesta ja yhdessä pohditaan, aiheuttaako se toimenpiteitä nykyisen ryhmän kanssa. Jokaiselle ryhmälle perustetaan oma sähköinen Moodle-alusta, johon kootaan kaikki oppimiseen liittyvät asiat. Moodlea mahdollistuu myös keskustelu ja on-line-oppiminen lähijaksojen välillä. Moodlen käyttö mainittiin myös muualle soveltamisen arvoisena hyvänä käytäntönä.

Kuntoutuksen koulutus huolehtii sekä opiskelijoiden että opettajien hyvinvoinnista.

Tutkinto-ohjelman luonteen mukaisesti opettajat kutsuvat itseään tutor-opettajiksi. Opiskelijat kuvasivat tutor-opettajia timanteiksi, jotka seuraavat, konsultoivat ja tukevat yksilöllisen osaamisen kehittymistä ammatillisessa kasvussa koko opintojen ajan. Opettajat puolestaan kokivat hyvinvointinsa vahvistuvan yhteiskehittelyn ja yhdessä tuotetun kuntoutus- ja pedagogisen osaamisen kautta.

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma sai kiitosta siitä, että koko oppimisprosessi on näyttöön perustuvaa ja todentaa European Qualifications Framework (EQF) 7 -tasoa eli maisteritason koulutusta. Auditointiryhmän yhteenvedossa todetaan, että tutkinto-ohjelma on korkealaatuinen, itse-refleктоiva ja veto-voimainen.

Erityisen kiitoksen kuntoutuksen tutkinto-ohjelma saikin innovatiivisesta yhteiskehittelyn filosofiasta, konseptista ja käytännöstä, jonka mainittiin olevan laadunhallinnan «powerhouse», joka luo yhdessä tekemisen hengen. Auditointiryhmä kannusti levittämään yhteiskehittelyn käytäntöä sekä kansallisesti että kansainvälisesti ainutlaatuisena toimintatapana.

Kuntoutuksen ylempi amk -tutkinto-ohjelma on käynnistynyt vuonna 2008. Koulutus sisältää kuntoutuksen kehittämis- ja johtamisopintoja yhteensä 90 opintopistettä 1,5 vuoden aikana moniammatillisessa ryhmässä. Lisätietoa: <http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-aikuiset-sosiaali-ja-terveysala/kuntoutus-yamk/>

Salla Sipari, FT, yliopettaja Metropolia ammattikorkeakoulu

Pekka Paalasmaa, FT, yliopettaja Metropolia ammattikorkeakoulu

Sopeutumisvalmennustoimintaa kehitetään järjestöissä

Syöpäjärjestöjen, Sydänliiton ja Kuntoutussäätiön yhteistyö käynnistyi Raha-automaattiyhdistyksen tukemana sopeutumisvalmennuksen arvioinnin kysymyksillä. Aluksi pohdinnassa olleet elämänlaadun tai toimintakyvyn kyselyt eivät kuitenkaan osoittautuneet riittäviksi ratkaisuksi. Melko nopeasti päädyttiinkin tarkastelemaan järjestämiskriteerejä ja sitä kautta koko sopeutumisvalmennuksen prosessia. Selvitettäväksi kokonaisuuksiksi hahmottuivat siis ensinnäkin, mikä on tämän avustetun toiminnan asema isossa kuvassa, sekä toiseksi, mitkä ovat yksittäisen kurssin olennaiset vaiheet, miten niissä toimitaan ja tietenkin osallistujien näkökulmat.

Näihin ylätasoin kysymyksiin löytyi melko hyviä vastauksia samoihin aikoihin muussa yhteistyössä syntyneestä Sopeutumisvalmennus-julkaisusta (Streng 2014). Tämän julkaisun Vilkkumaan kirjoittamassa artikkelissa kiteytetään hyvin terveydenhuollon, Kansaneläkelaitoksen ja silloisen RAY:n tuella järjestöjen järjestämien sopeutumisvalmennuksien eri tehtävät, rahoituskanavat ja kehittämislogiikat. Pelkistetyksi ensisijaisessa terveydenhuollon sopeutumisvalmennuksessa toimitaan lääketieteellisin perustein ja mielellään Käypä hoito -suositusten mukaisesti. Kelan järjestämä sopeutumisvalmennus toteutuu pääasiassa harkinnanvaraisena kuntoutuksena ja perustuu palvelukuvauksiin, standardeihin ja tarjouskilpailuihin. Ideaalitulanteessa Kelan järjestämään kuntoutukseen haetaan terveydenhuollon tekemällä B-lausunnon, kuntoutuksen tarvearviolla, tilannekuvauksella ja mieluiten valmiilla tavoitteenasettelullakin. Järjestöjen avustettu sopeutumisvalmennustoiminta on sitten luonteeltaan näitä täydentävää, (STM:n) kehysuunnitelmaan, järjestöjen näkemyksiin, osallistujien odotuksiin ja rahoittajan seurantaan perustuvaa.

Edellä mainitun julkaisun toisessa artikkelissa (Jalava, Mykrä) pohditaan rajanvetoa avustetun kansalaisjärjestötoiminnan ja lakisääteisen kuntoutusjärjestelmän välillä. Uutta nimeä ei kuitenkaan ehdoteta, vaan artikkelissa esitetään (RAY:n avustaman) sopeutumis-

valmennuksen alustavat linjaukset, jotka sittemmin ovat hieman tarkentuneet avustetun sopeutumisvalmennuksen laatusuosituksiksi. Näitä tunnuspiirteitä ovat muun muassa tavoitteisuus, asiantuntijuus, asiakaslähtöisyys, ryhmämuotoisuus, joustavuus, teemallisuus ja vertaistuen hyödyntäminen.

Yksinkertaistettuna yksittäisen kurssin tarkempaan tarkasteluun voitiin siis lähteä pitäen mielessä tuo edellä mainittu työnjako, mainitut yleiset linjaukset ja meneillään olevien kurssien toteutus. Sydänliiton vuosikymmenien mittainen toiminta kuntoutusasioissa ja sen kehittämiskierrokset ovat tuottaneet runsaasti hyvää materiaalia, ja löytyi sisältökriteerejä ja ohjeita, yhteyksiä terveydenhuoltoon sekä verkkomateriaalia ja kehittämishankkeiden tuloksia. Sopeutumisvalmennustoiminnan toteutuksen (kohderyhmät, teemakurssit, avomuotoiset kurssit jne.) monipuolistuessa Syöpäjärjestöissä haluttiin uudistaa kaikki ”lomakkeet” ja arvioinnin menettelytavat yhteinäisiksi, jotta yksittäisistä kurseista saadaan yhteismitallista tietoa ja päästään helpommin koostamaan koko toimintaa kuvaavaa tietoa sekä arvioita raportoinnin ja edelleen kehittämisen tarpeisiin. Syöpäjärjestöjen työryhmä tuotti tässä kehittämistyössä omaan sisäiseen käyttöönsä päivitetyn ja kattavan käsikirjan menettelytavoistaan sopeutumisvalmennustoiminnassa. Tätä kehittämistoimintaa laajennettiin myöhemmin muutama uuteen, tällaisesta yhteistyöstä kiinnostuneeseen järjestöön, ja vastaavanlaista tarkastelua tehdään edelleen yhteiskehittämisenä.

Kuntoutussäätiössä haluttiin lähteä tällaiseen järjestöyhteistyöhön ja tehdä siitä yksi kohdennetun avustuksen toimintamuoto. Omalla kohdallani yhteiskehittämiseen lähdön kynnystä madalsi muiden tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä kouluttautumisen kautta kertynyt, näihin sairausryhmiin liittyvä kuntoutusosaaminen. Myös järjestöihin ja kuntoutusjärjestelmään liittyneet aiemmat tehtävät autoivat. Lähtökohtana toimi tietenkin kaikkien osapuolten ilmaistu yhteistyöhalukkuus ja toiminnan myötä syntynyt

luottamus. Roolikseni muodostui ensisijaisesti sparraus eli asiantuntijana kysyminen, haastaminen ja kuuntelu sekä yhdessä prosessien ylläpito.

Sosiaali- ja terveysuudistuksen sekä kuntoutuskomitean työn myötä työnjaot ja tehtävät ovat taas mahdollisesti muuttumassa. Eriyisesti sopeutumisvalmennuksen työnjaosta julkaistiin (Miettinen ym. 2016) raportti, jossa esitetään myös suosituksia. Myös Kela tutkii omaa sopeutumisvalmennustoimintaansa ja on julkaissut tästä hiljattain artikkelin Kuntoutuslehdessäkin (Härkääpää ym. 2016). Myös Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) linjaa varmaankin lähiaikoina tarkemmin toimintaansa. Vireillä olevien asioiden tilasta sopeutumisvalmennuksen näkökulmasta voitaisiin kokoontua keskustelemaan loppu-

vuodesta, vaikkapa tämän kohdennetun toiminnon piirissä tai mahdollisesti kuntoutusverkoston kokoontumisen yhteydessä.

Timo Saarinen
tutkija, kehittäjä
timo.saarinen@kuntoutussaatio.fi

Lähteitä:

- Härkääpää K, Järvikoski A, Kippola-Pääkkönen A, Martin M, Autti-Rämö I (2016)
Sairauskäsitykset, elämänhallinta ja sopeutumisvalmennusta koskevat odotukset. Kuntoutus 3, 6–20.
Miettinen S, Sirkkola M, Rämö S (2016) Sopeutumisvalmennuksen työnjako. Kela työpapereita 100.
Streng H (toim.) (2014) Sopeutumisvalmennus. Suomalaisen kuntoutuksen oivallus. Raha-automaattiyhdistys.

.....

STM:n asettama kuntoutusta uudistava komitea järjesti kuulemistilaisuuden, jossa tuotiin esiin näkemyksiä siitä, mitä komitean on syytä huomioida työstäessään kuntoutuksen kokonaisuudistusta. Seuraavassa esitetään Kuntoutusverkoston sekä Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämisyhdistys KUTKE ry:n kannanottojen lyhennelmät.

Kuntoutusverkosto KUVEn kannanotto kuntoutuksen uudistamiskomitean kuulemistilaisuudessa 9.5.2017

Kuntoutusverkosto KUVEn haluaa varmistaa moniammatilliselle kuntoutukselle ja kansalaisen kuntoutumiselle vahvan aseman sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntien sekä maakuntien uudistuksessa:

- Kuntoutus tulee tunnistaa osana palvelukokonaisuuksia omalla ammattimaisella toimintanaan, jolla on laajakantoiset vaikutukset ihmisten työ- ja toimintakykyyn sekä osallisuuteen.
- Kuntoutus ei ole pelkästään sosiaali- ja terveydenhuoltoa, vaan lisäksi työllistymistä, koulutusta, vertaistukea ja osallistumista yhteiskuntaan ja sen eri toimintoihin elämänkulun eri vaiheissa.
- Kuntoutus tulee tunnistaa omassa kuntoutusta koskevassa puitelaissa, jonka

alle erillislainsäädäntö kootaan. Samalla lainsäädännön sitovuutta tulee lisätä. Uudistuksessa tulee huolehtia siitä, ettei eri puolille Suomea synny 18 erilaista kuntoutusjärjestelmää. Maakuntia tulee velvoittaa huolehtimaan kuntoutuksesta ja maakunnan asukkaiden kuntoutumisesta. Osa kuntoutuksesta tulee jatkossakin olemaan kuntien vastuulla.

- Puitelakiin tulee sisällyttää kirjaus kuntoutustakuusta eli subjektiivisesta oikeudesta kuntoutumiseen. Samoin puitelakiin tulee kirjata kuntoutujien oma rooli kuntoutumisprosessinsa aktiivisina suunnittelijoina ja osallisina.
- Järjestöt tuottavat tällä hetkellä enemmän kuntoutuspalveluja kuin yritykset.

Järjestöissä tehdään paljon myös vapaaehtoistyötä, jota ei voi myydä markkinoilla. Järjestöjen erityisrooli kuntoutumisen asiantuntijoina, vertaistukijoina ja kehittäjinä tulee tunnistaa ja niiden toimintaedellytykset turvata.

- Stea on tärkeä järjestölähtöisen kuntoutustoiminnan rahoittaja ja uudistamisen tukija. Stean rahoituksella on toteutettu sopeutumisvalmennusta, auttamistyötä ja monipuolista vertaistukea kuntoutujien hyväksi. Stea ei voi kuitenkaan jäädä ainoaksi järjestötoiminnan rahoittajaksi, vaan maakunta- ja sote-järjestämislakeihin tulee saada kirjaukset maakuntien ja kuntien velvoitteesta tehdä yhteistyötä järjestöjen kanssa ja myös turvata järjestöjen toimintaedellytyksiä taloudellisesti.
- Kelan rooli uudistuksissa tulee varmistaa vahvana kuntoutuksen järjestäjänä, tutkijana ja kehittäjänä. Yli satatuhatta suomalaista osallistuu vuosittain Kelan järjestämään kuntoutukseen. Kelan kuntoutusalan osaamisen tulee olla saatavilla valtakunnallisesti.
- Työeläkeyhtiöiden roolia ja vastuuta työttömien työhön kuntoutumisesta tulee

kasvattaa. Työttömät tulee saada nykyistä paremmin ohjautumaan työeläkeyhtiöiden järjestämään kuntoutukseen mm. lisäämällä palveluihin ohjaavien viranomaisten tietoisuutta tarjolla olevista palveluista.

- Työttömien kuntoutustarpeen tunnistaminen tulee tehdä valtakunnallisesti yhdenmukaisesti esim. Kelan toimesta tai vahvistamalla maakuntien järjestämisvelvoitetta tältä osin. Tällöin myös kuntoutukseen ohjaaminen tehostuu, ja suurin siilo kuntoutusjärjestelmässä työttömien ja työllisten välillä pienenee tai poistuu.

Kuntoutusverkosto (KUVE) on SOSTEn ja Kuntoutussäätiön koordinoima vaikuttajaverkosto, johon kuuluu 80 kuntoutuksen toimijaa, järjestöä ja viranomaistahoa. Tämä on toimituksen lyhennelmä 40 kansalaisjärjestön ja muun toimijan allekirjoittamasta kannanotosta, joka on kokonaisuudessaan nähtävissä verkko-osoitteessa https://www.soste.fi/media/pdf/tiedotteet/kuntoutuskomitean-kuuleminen-090517_kuve-final.pdf

---

Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämissyhdystys KUTKE ry:n kannanotto kuntoutuksen uudistamisen toimenpiteisiin

Tuleva sote-uudistus antaa mahdollisuuden kehittää pirstaleista kuntoutuksen palvelujärjestelmäämme yhtenäisemmäksi niin, että kuntoutuksen toteutuminen varmentuu ja kuntoutus integroituu paremmin hoitoon. Hoito- ja kuntoutusprosesseissa korostuu case management -tyyppisen eli yksilökohtaisen palveluohjauksen vahvistaminen, jossa kuntoutusohjaajilla ja muilla palveluohjaajilla on keskeinen rooli kuntoutumisen toteutumisessa ja sen seurannassa. Valinnanvapauden ja palveluntuottajien kirjon laajentuessa kuntoutukseen liittyvän palveluohjauksen merkitys korostuu entisestään, ja sen toteutuminen tu-

lisi turvata lainsäädännöllisin keinoin. Palveluohjaukseen liittyviä jo olemassa olevia rakenteita (mm. julkisen terveydenhuollon kuntoutusohjaajat, Kelan työkykyneuvojat) ei tule purkaa vaan vahvistaa.

Erityisenä huolenamme on laaja-alaista tukea tarvitsevien henkilöiden kuntoutuspalveluiden turvaaminen uudessa palvelujärjestelmässä. Tämä koskee niin syrjäytymisvaarassa olevia nuoria kuin mielenterveys- ja päihdeongelmaisia. Perustason sote-keskuksiin tarvitaan tunnistamismekanismeja, jolloin ongelmiin voidaan puuttua mahdollisimman varhain ennen kuin ongelmat ja syrjäyty-

miskehitys ovat edenneet liian pitkälle. Myös ammatillisen ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluihin tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota.

Kuntoutuksen osaamista on julkisessa palvelujärjestelmässämme liian vähän, eikä yksityisen sektorin ja järjestöjen panos riitä korvaamaan tätä kuntoutuksen osaamisvajetta. Tarvitaan kuntoutuksen koulutuksen nostetta kaikilla koulutuksen tasoilla: ammatillisessa peruskoulutuksessa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Myös yhteisen moniammatillisen kuntoutuksen alan pätevyitymisen tarve on ilmeinen. Tällä hetkellä kuntoutuksen koulutusjärjestelmämme on kaikilla tasoilla rapautunut eikä ammatillinen täydennyskoulutukseen riitä parantamaan tilannetta. Erityisesti lääkäreiden ja muun hoitohenkilöstön (sairaanhoitajien, perushoitajien yms.) kykyä toimintarajoitteiden tunnistamiseen ja kuntoutustarpeen havaitsemiseen tulee parantaa selvästi, jotta tulevaisuuden haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan.

Kuntoutuksen ammatillisen osaamisen ja koulutuksen perustana olevaa tieteellistä tutkimusta tulisi vahvistaa. Hallituksen vastikään tekemä päätös lisätä tutkimusrahoitusta tulee todelliseen tarpeeseen. Kuntoutuksen tutkimusta tehdään Suomessa, mutta sen edellytysten turvaaminen ja laadullinen kehittyminen vaatii erityishuomiota. Kuntoutuksen tutkimus ei pysty tällä hetkellä kilpailemaan tasa-

vertaisesti korkeatasoisen biolääketieteen tutkimuksen kanssa. Sen vuoksi olisi suotavaa, että Kelan tutkimusrahoitusta suunnattaisiin jatkossakin kuntoutuksen tutkimukseen. Kuntoutussäätiön kustantama Kuntoutus-lehti on toiminut ainoana lehtimuotoisena julkaisuforumina laadukkaalle kuntoutuksen alan tutkimukselle Suomessa. Kuntoutus-lehden julkaisemisen turvaaminen on tärkeää koko kuntoutusalan tutkimuksen menestymiselle Suomessa.

Tämä on toimituksen lyhennelmä KUTKE ry:n hallituksen 27.4.2017 allekirjoittamasta kannanotosta.

Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämissyhdystys (KUTKE) ry on perustettu vuonna 2003. Aikaisemmalta nimeltään se oli Suomen lääkinnällisen kuntoutuksen yhdistys ja perustettu 1985. Yhdistyksessä oli vuonna 2016 henkilöjäseniä 196 ja yhteisöjäseniä 18. Yhdistyksen tarkoituksena on sääntöjensä mukaan edistää vammaisten, vajaakuntoisten ja ikääntyvien henkilöiden kuntoutumista palvelujärjestelmiä kehittämällä; kehittää yhteistyötä kuntoutuksen koulutuksessa; toimia asiantuntija- ja yhteistyöelimenä kuntoutuksen tutkimus-, koulutus- ja kehittämistyössä; sekä edistää monitieteellistä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa.